

Hoorzitting nieuwe minimumdoelen basisonderwijs

Vlaams Parlement, 3 juli 2025

We staan vandaag aan de vooravond van een belangrijke mijlpaal voor het leerplichtonderwijs in Vlaanderen. Deze mijlpaal is het resultaat van veel en hard werken binnen een niet evidente context. Niet evident, omwille van het regelgevend vacuüm waarbinnen is gewerkt alsook de snelheid waarmee het traject moest worden afgelegd. We zijn ons hier altijd zeer goed bewust van geweest en toch hebben we ons van meet af aan met Katholiek Onderwijs Vlaanderen in dit traject ingeschreven. Gedecideerd, maar niet onvoorwaardelijk.

Gedecideerd:

- omdat de cijfers over de dalende onderwijskwaliteit boekdelen spreken.
- omdat onze leerkrachten basisonderwijs vragende partij zijn naar meer kapstokken op het vlak van kennisinhouden en op het vlak van didactiek.
- omdat we ons als grootste onderwijsverstrekker in Vlaanderen verantwoordelijk voelen om alle leerlingen kwaliteitsvol onderwijs te laten genieten en dat des te meer op het ogenblik dat steeds meer kinderen en jongeren uit de boot vallen.

Maar niet onvoorwaardelijk:

- het was voor ons essentieel dat de beschikbare expertise van experten, pedagogische begeleiders en de onderwijspraktijk een duidelijke erkenning moest krijgen in de opmaak van de minimumdoelen.
- eigen aan de rijke en diverse geschiedenis van de vele pedagogische projecten die zich door de christelijke traditie laten inspireren, is het van groot belang dat de nieuwe minimumdoelen ten dienste staan van een breed kwaliteitsvol onderwijs dat kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming integreert en niet omgekeerd.
- het respecteren van de figuur van de leraar, als professional, als ambachtsman/vrouw en niet als uitvoerder van voorgestructureerde programma's. Om het met de prachtige woorden van de Nederlandse filosofe Renée van Riessen te zeggen: *“Maar je kunt als leraar alleen maar inspireren als je iets brengt waar je enthousiast over bent. Persoonsvorming in het onderwijs gaat niet van persoon tot persoon, maar via de stof, maar dan wel de stof die de leraar na aan het hart ligt. Zoals die leraar Frans mij kon wakker maken met zijn verhalen over Proust en Bergson.”*

Wat vandaag op tafel ligt, kan wat ons betreft deze toetsstenen doorstaan. Het gelopen traject was soms hobbelig, maar er is door alle betrokkenen hard gewerkt en dat verdient grote waardering. De ambities van een kennisrijk curriculum en dus de set

minimumdoelen zoals we die nu kennen, zien we als een fundamentele bouwsteen voor het realiseren van onze onderwijsvisie, een visie waarin gelijke onderwijskansen en brede vorming centraal staan. We staan dus klaar, beter nog we zijn al volop bezig met de ontwikkeling van een nieuw leerplan voor het basisonderwijs, het uittekenen van diverse leerroutes en de concrete invulling van allerlei professionaliseringsinitiatieven.

De belangrijkste hamvraag van de afgelopen weken betrof de haalbaarheid van de doelen. Dat is geen gemakkelijke oefening. Dat is ook heel duidelijk de conclusie van het Advies van de Raad van State. Ondanks de internationale benchmarking, is het niet evident om geobjectiveerd in kaart te brengen of de minimumdoelen binnen 26 lestijden gerealiseerd kunnen worden. Hierover leeft binnen scholen best wel wat onrust en onzekerheid. Wij vragen daarom om de komende jaren samen met de onderwijspraktijk werk te maken van een objectieve evaluatie van de onderwijstijd en bij te sturen indien dat nodig zou blijken.

Maar haalbaarheid heeft niet alleen met tijd, maar ook met schoolorganisatie te maken. Het decreet basisonderwijs stelt niet dat een basisschool verplicht is om zich in 6 leerjaren te organiseren. Zo zijn er scholen die reeds teams leerkrachten hebben gebouwd. Bv. peuter en 1ste + 2e kleuterklas = één team leerkrachten. 3de kleuterklas en 1ste studiejaar = 1 team leerkrachten; enz... Enerzijds worden de leerlingen van de 3de kleuterklas sneller omhoog getild omdat er reeds leerstof van eerste studiejaar wordt aangeboden, anderzijds hebben zwakkere leerlingen - binnen dezelfde groep - iets meer tijd. Nu de minimumdoelen vastliggen voor 3de kleuterklas, 4de studiejaar en 6de studiejaar, stelt zich de vraag wat de impact hiervan is op de pedagogische vrijheid van de school in de wijze waarop zij zich wenst te organiseren. Het zou jammer zijn mocht enkel het jaarklassensysteem als enige legitiem systeem overeind blijven.

Er is tenslotte nog een derde element in het haalbaarheidsvraagstuk. Op basis van recente toelichtingen is ook duidelijk dat de manier waarop de doelen in samenhang worden aangereikt sterk bepalend zou kunnen zijn voor die haalbaarheid. In dat geval zitten we volledig op het terrein van het 'hoe' en op het eigenaarschap/de professionaliteit van de leraar. Dat doelen oordeelkundig en bewust moeten worden samengenomen in functie van effectiviteit en van het leren van de leerling spreekt voor zich. Als de manier waarop in sterke mate de haalbaarheid zou bepalen, dan ligt dit vanzelfsprekend een stuk moeilijker.

Op basis van de adviezen bij de eerste set minimumdoelen zijn heel wat minimumdoelen intussen geschrapt. Ook dat is geen gemakkelijke oefening en omvat meer dan het puur technisch herformuleren van bepaalde doelen. Het maakt het noodzakelijk om de hele set opnieuw te controleren op coherentie en op fouten. Het tijdsbestek van deze presentatie is te kort om hier in alle details op in te gaan. Dat hoeft ook niet hier vandaag te gebeuren, maar we hebben alleszins de uitnodiging van de

kerncommissie met plezier aanvaard om nog eens grondig sommige doelen uit de set te bekijken.

We kijken vanaf nu naar de toekomst en bereiden op dit ogenblik de implementatie van de nieuwe minimumdoelen voor. Het welslagen ervan is aan verschillende voorwaarden gekoppeld:

- Om het nieuwe kennisrijke curriculum kwaliteitsvol te implementeren moet er voldoende tijd en ruimte zijn voor leraren om zich te professionaliseren en voor scholen om de nieuwe minimumdoelen in hun geheel te implementeren. Het professionaliseren van leraren dient zich zowel op effectieve didactiek en klasmanagement te richten als op meer vakdidactische inhoud. Het professionaliseren van directies focust op leiderschap en beleidsvoerend vermogen. Het op te richten kenniscentrum zien we een belangrijke rol spelen in algemene vormen van professionalisering in functie van een kennisrijk curriculum. Onze pedagogische begeleiding voorziet een professionaliseringsaanbod aan alle andere scholen parallel aan de opleidingen vanuit het kenniscentrum.
- De bijkomende financiële middelen zullen wij vooral inzetten om op zo kort mogelijke tijd onze 1600 basisscholen mee in bad te nemen. Conform ons nieuwe beleidsplan, willen we leerkrachten en schoolteams ook systematisch van elkaar laten leren.
- Voorzie minstens een periode van drie schooljaren (vanaf september 2026 voor wiskunde, Nederlands en Wetenschappen en techniek, vanaf september 2027 voor alle andere disciplines) waarbij we scholen ondersteunen om progressief met het nieuwe curriculum aan de slag te gaan.
- Voorzie een gedoogperiode van de onderwijsinspectie wat betreft de afstemming op het gevalideerd doelenkader voor een periode van drie schooljaren, vanaf september 2026 voor wiskunde, Nederlands en Wetenschappen en techniek, vanaf september 2027 voor alle andere disciplines.
- Wij ondersteunen het idee om te werken met inspiratiescholen, maar zullen er sterk over waken dat er geen grote verschillen tussen onze basisscholen ontstaan. Het kan geenszins de bedoeling zijn te evolueren naar een onderscheid tussen A-scholen (sterk en intensief begeleid en dus met een grote garantie op succes) en B-scholen (die in de implementatie voortdurend achterop hinken). In overleg met het kenniscentrum zullen wij onze inspiratiescholen ook dusdanig kiezen dat er voldoende diversiteit is in leerlingenpopulatie en in ervaring van de betrokken schoolteams.
- We vinden het tenslotte zeer belangrijk om het kennisrijk curriculum te verweven met de beweging richting Scholen voor Iedereen. Het gaat voor ons om één verhaal en in die zin pleiten we ook voor een sterke verknoping van de inspiratiescholen en de pioniersscholen Scholen voor Iedereen. We willen in de

toekomst werk maken van Scholen voor Iedereen waarbinnen het kennisrijk curriculum een belangrijke pijler is.

Ik wil tenslotte eindigen met een korte, maar wel belangrijke oproep. Doorheen het hele traject is duidelijk dat de overheid en de onderwijsverstrekkers vaak dezelfde ambities beogen, maar dat het niet altijd helder is waar ieders verantwoordelijkheid ligt. Voor een kwaliteitsvolle implementatie is dat essentieel. In het rapport van de Commissie van Wijzen staat de volgende aanbeveling: *“Het zou goed zijn mochten overheid en onderwijsverstrekkers na een fundamenteel gesprek tot een soort convenant komen over sturing en regulering, schoolautonomie en bestuurlijke verantwoordelijkheid. De geschiedenis, bijvoorbeeld van de periode na het Schoolpact van 1958, heeft aangetoond dat een dergelijk akkoord een periode van voorspoed en bloei in het onderwijs kan inluiden.”* Ik wil graag oproepen om daar de komende maanden samen werk van te maken.

Bruno Vanobbergen

Katholiek Onderwijs Vlaanderen